

OB STOLETNICI LENINOVEGA ROJSTVA

MARJAN BRITOVSEK

Sto let je preteklo, odkar se je v daljnem ruskem mestu Simbirsku, sedaj Uljanovsku, v družini malega ruskega plemiča, carskega uradnika, rodil 10. aprila 1870 Vladimir Iljič Uljanov.

Svoja otroška in mladeniška leta je prebil v Povolžju, v simbirski, kazanski in samarski guberniji, ki so bile izrazito kmečke. Leninova leta učenja in mladosti sodijo v eno najbolj mračnih dob v zgodovini Rusije, ko je carizem slavil zmago nad revolucionarnim gibanjem sedemdesetih let. Ko so pripadniki Narodne volje leta 1881 ubili carja Aleksandra II., je absolutistična vlada zaostрила prisilne ukrepe. Narodovoljci so začeli pripravljati atentat na carja Aleksandra III. Študent peterburške univerze Aleksander Uljanov, ki se je tedaj priključil narodovoljcem, se je prostovoljno javil, da bo izvršil atentat na avtokrata. Zaroto so odkrili in zarotnike aretirali. Uljanova so obsodili na smrt na vislicah.

Bratova usoda je izostrila Leninove poglede in razvila v njem neverjetno treznost in sposobnost za realistično presojo. Že tedaj je spoznal, da so metode individualnega terorja v boju z absolutizmom napačne in da ne vodijo k cilju.

Ko je moral umreti petindvajsetletni Aleksander Uljanov, je Lenin končal gimnazijo kot najboljši učenec, odlikovan z zlato medaljo. Dne 13. avgusta 1887 se je vpisal na pravno fakulteto kazanske univerze. Še iste leta so ga zaradi aktivne udeležbe na študentskih demonstracijah aretirali, izključili in pregnali na posestvo starega očeta v vas Kokuškino v kazanski guberniji. Oktobra 1888 so mu dovolili, da se je preselil v Kazan k materi.

Leta 1889 se je družina Uljanovih preselila v Samaro, kjer je Lenin preživel skoraj štiri leta. Šele spomladi 1890 je dobil dovoljenje za opravljanje privatnih izpitov na pravni fakulteti petrograjske univerze. V enem letu je preštudiral štiriletni univerzitetni program in leta 1891 z odliko opravil izpite na peterburški univerzi.

V Samari je izoblikoval svoje marksistične poglede in začel prve boje z narodniki. Preučeval je rusko gospodarstvo in zgodovino ter imel številne referate v samarskih ilegalnih krožkih.

Triindvajset let star je prišel advokat Vladimir Iljič Uljanov 31. avgusta 1893 v Petrograd, da nadaljuje svoje delo kot aktivni revolucionar. Peterburško obdobje je v njegovem življenju zelo pomembno. Razvil je odločen boj proti narodnikom z »legalnim marksizmom« in prvim pojavom ekonomizma. Po mnenju Krupske je Lenin v tem obdobju dozorel za voditelja delavskih množic. Rezultat njegovega dela je bila ustanovitev »Zveze borbe za osvoboditev delavskega razreda«. Leninova aktivnost je bila carski policiji trn v peti. Dne 8. decembra 1895 ji je uspelo Lenina aretirati in organizacijo »Zvezo borbe« razbiti. V zaporu je Lenin prebil 14 mesecev. Dne 29. januarja 1897 je bil obsojen na tri leta pregnanstva v Vzhodni Sibiriji. Dne 4. marca je prišel v Krasnojarsk, kjer je moral čakati skoraj dva meseca, da so mu določili stalno mesto pregnanstva. Končno so mu sporočili, da mora svoje pregnanstvo preživljati v vasi Sušenskoje v minusinskem okraju jenišejske gubernije, kamor je kmalu prišla tudi njegova zaročenka Krupska, Leninova bodoča žena, ki so jo aretirali zaradi zvez z organizacijo »Zveze borbe«.

V treh letih pregnanstva je Lenin napisal nad trideset del. Tu je dokončal tudi svojo knjigo »Razvoj kapitalizma v Rusiji«, ki je legalno izšla leta 1899 v Petrogradu. Na osnovi analiz v tem delu je kasneje izoblikoval taktiko boljševikov v revoluciji 1905—1907. V vrsti člankov pa je postavil temelje političnemu programu in taktiki ruske socialne demokracije.

Po izteku pregnanstva — letih šolanja, kot je zapisala Krupska — se je Lenin ves zavzet lotil priprav za izdajanje občruskega časopisa, ki naj bi izhajal v inozemstvu in bil čimbolj povezan z revolucionarnim delom v Rusiji. Zato je 16. junija 1900 odpotoval v svojo prvo emigracijo, ki je trajala več kot pet let.

V Evropi je Lenin takrat že užival sloves pisatelja, žurnalista in organizatorja podtalnega gibanja. To mu je olajšalo povezavo s kolonijo ruskih emigrantov, ki so s svojo vnamo in duhovno veličino pritegovali mlade ruske revolucionarje. Z vso zavzetostjo se je takoj lotil organizacijskih priprav za izdajo političnega lista »Iskra«. Pogovori s starejšo generacijo marksistov o organizaciji in programu »Iskre« so bili zelo burni. S težavo so se sporazumeli, da bodo list začeli izdajati v Münchnu. Bližajoče se revolucionarno gibanje je zahtevalo, da osnujejo centralizirano stranko, sposobno, da vodi revolucionarno gibanje ter popelje delavce in kmete v boj proti carizmu. Vsa Leninova aktivnost je bila podrejena temu cilju. Ko »Iskre« ni bilo več mogoče tiskati v Münchnu, se je uredništvo preselilo v London, kamor je odpotoval tudi Lenin. Boj v uredništvu Iskre se je vedno bolj zaostroval in vzel Leninu mnogo časa in moči. V oktobru leta 1902 je prišel v London še en begunec iz Sibirije. V zgodnjih jutranjih urah je nestrpno potrkal na vrata Leninovega stanovanja, na vrata zgodovine, Lev Bronstein Davidovič Trocki. Novega sodelavca je Lenin takoj zaposlil pri Iskri. Želel ga je vključiti celo v redakcijski odbor in tako izravnati razmerje sil sebi v korist. Plehanov se je temu ostro protivil. Vztrajal je pri zahtevi, naj bi razpravljali o sprejemu Trockega v redakcijo šele po II. strankinem kongresu, za katerega so bile priprave v polnem teku. Lenin se je zelo skrbno pripravljal na ta kongres, ki naj bi utrdil rezultate skoraj triletnega delovanja Iskre.

Glavna naloga kongresa, ki je pričel z delom v Bruslju in se nato nadaljeval v Londonu, je bila ustvaritev socialnodemokratske stranke na načelih in organizacijskih osnovah, ki jih je postavila Iskra.

Zapiski s kongresa dajejo le blede sliko debat; namesto celotnih govorov navajajo samo zgoščene povzetke.

Leninovi govori na kongresu so bili uperjeni proti prizadevanjem vseh tistih, ki so hoteli ustanoviti raznobarvno in razblinjeno stranko. Kongres je z večino glasov sprejel osnutek statuta, ki ga je predlagal Martov. Večino je dobil Leninov predlog za reorganizacijo Iskre in njegov predlog kandidatov za centralni komite. Leninove pristaše so odtlej imenovali boljševike, nasprotnike pa menjševike. Organizacijska nesoglasja so opozarjala na globoko krizo v stranki. Začel se je dolg, zapleten proces diferenciacije v stranki na revolucionarno in zmerno krilo.

Po kongresu se je boj v stranki še bolj zaostрил. Menjševiki so se s pomočjo Plehanova, ki je prešel v njihov tabor, polastili vodilnih partijskih organov in uredništva Iskre. Na-

mesto stare se je pojavila menjševiška Iskra. Na straneh nove Iskre pa so vodili bojni pohod proti Leninu. Svojim nasprotnikom je Lenin odgovoril s knjigo »Korak naprej, dva koraka nazaj«. V njej so boljševiki našli odgovor na vprašanja, ki so jih vznemirjala.

Bližali so se novi boji, nove preizkušnje. Na pragu je bilo leto 1905. Lenin je čutil, da se približuje revolucionarni vihar. S presenettljivo točnostjo je v številnih člankih ocenil pomen rusko-japonske vojne za razvoj ruske revolucije. Lenin je gledal daleč naprej. Po besedah Krupske je izjavil: »Gibanje bo raslo kot lavina, revolucionarno ljudstvo ne bo ostalo na pol poti.«

V takih okoliščinah je postalo sklicanje tretjega kongresa partije nadvse potrebno. Izdelati je bilo treba taktiko stranke v revoluciji. Menjševiki so starim nesoglasjem v organizacijskih vprašanjih dodali še nova v taktičnih vprašanjih. Menjševiki so sodelovanje na kongresu odklonili. Tretji kongres se je sešel v aprilu 1905 v Londonu. Delavsko gibanje v Rusiji je bilo ta čas v polnem razmahu, organizacija pa je dobivala trdne oblike. Ilegalni komiteji, ki so delovali v izredno neugodnih pogojih, so v letih 1904 in 1905 opravili ogromno delo. Lenin je na kongresu ugotovil nevarnost birokratizacije v vodstvu stranke. Razprava o nujnosti vključevanja delavcev v komiteje je bila na kongresu zelo živa. Lenin je vztrajal, da morajo postati komiteji zares delavski.

Vse glavne resolucije, ki jih je sprejel kongres — o oboroženi vstaji, o začasni vladi, o odnosu do kmečkega gibanja — je napisal Lenin sam. V njih je poudarjal potrebo po aktivni udeležbi proletariata v revoluciji, potrebo, da si delavstvo pribori v revoluciji vodilno vlogo, da se poveže s kmeti in izolira liberalno buržoazijo. Lenin je pozval stranko, naj krepí zvezo z delovnimi množicami, jih vzgaja v socialnodemokratski zavednosti, razvija njihovo revolucionarno dejavnost in skrbi za to, da bi iz delavskih vrst prišlo čimveč sposobnih delavskih voditeljev.

Po več letih emigracije se je Lenin v začetku novembra, leta 1905 preko Stockholma vrnil v Peterburg. Prvi članek, ki ga je napisal po vrnitvi, je obravnaval vprašanje o reorganizaciji stranke. V njem je opozoril na nove okoliščine za aktivnost stranke in skiciral drzne obrise nove smeri. Poudarjal je, da je treba ohraniti konspirativni aparat stranke, toda tudi čimbolj izkoristiti legalne možnosti. Zavračal je bojazen članov komitejev, da se bo stranka razblinila v množici.

V začetku decembra 1905 se je Lenin odpeljal v Tammersfors na prvo konferenco boljševikov. Konferenca je bila v času, ko se je začel v Moskvi oborožen boj; zato si je Le-

nin prizadeval, da so hitro zaključili delo. V resoluciji, ki so jo sprejeli, so pozvali boljše- vike, naj pohitijo s pripravami za organizirane oborožene vstaje. Konference se je pod imenom Ivanovič udeležil tudi Josip Džugašvili (Koba). Njegov nastop na posvetovanju je bil komaj opazen. Krupska ga med boljše- viki niti ni navedla. Ko se je seznanil z Leninom, je bil star 26 let. Tammersforsko posvetovanje je bilo zanj pomemben mejnik. Seznanil se je z voditelji stranke in spoznal njen mehanizem.

Decembrska oborožena vstaja moskovskih delavcev leta 1905 je doživela poraz. Revolucija se je umikala. Leninovi članki iz tega obdobja in njegovi nastopi na stockholmskem in londonskem kongresu ruske socialne demokracije so nadvse poučni. V njih je Lenin prilagodil strategijo in taktiko političnega boja novim razmeram.

Avgusta 1907 se je Lenin v Stuttgartu udeležil mednarodnega kongresa II. internacionale. Rezultat njegovih prizadevanj v ospredju mednarodnega socializma je bila antimilitaristična resolucija. V njej so opozorili, da naloga delavskih strank ni samo boj proti vojni, marveč morajo izkoristiti tudi krize, ki jih ustvari vojna za socialistično revolucijo. Iz Stuttgarta se je Lenin vrnil na Finsko.

Volitve v tretjo državno dumo so okrepile pozicije plemstva in veleburžoazije. Pričelo se je obdobje reakcije. Delavske organizacije so razbili, revolucionarni tisk pa zatirali. Carska vlada je ustanovila izredna sodišča, po deželi pa so krožile kazenske ekspedicije. Carizem je hotel obračunati z voditelji revolucije in Lenin se je moral umakniti v tujino.

Začela se je druga Leninova emigracija, ki je bila dolgotrajnejša in težja od prve. Delimo jo lahko v tri obdobja. Prvo obdobje od 1908 do 1911 je čas, ko je v Rusiji vladala najbolj mračna reakcija, v drugem obdobju od 1911 do 1914 je revolucionarno gibanje zaznamovalo vzpon, tretje obdobje od 1914 do 1917 pa zajema vojna leta. Označimo ga lahko tudi kot zimmerwaldsko obdobje Lenino-vega boja za III. internacionalo. Njegova dela iz tega obdobja prežema miselni zagon. Za Lenina so bila leta 1908 do 1911 čas najbolj napornih bojev na ideološki fronti. Stranko je bilo treba obvarovati pred ideološkim razkrojem.

Lenin je zastopal stališča, da je treba skrbno preučiti izkušnje revolucije in povzeti iz nje nauke za bodočnost. Bil je mnenja, da je naloga ruskega delavskega razreda, da visoko povzdigne, razvije in utrdi tradicije revolucionarnega boja in da vcepi te tradicije v zavest širokih ljudskih množic, da jih ohranijo do naslednjega vzpona neizogibnega de-

mokratskega gibanja. Prav dejstvo, da je boljševizem ostal v obdobju poraza zvest nalogam revolucije, mu je omogočilo, da je v času oživljanja revolucionarnega gibanja dosegel neverjeten vzpon. Leninov boj proti likvidatorjem, ultimatom in oztovistom je imel globoko zgodovinsko opravičilo. Tradicija leninizma iz tega obdobja je bila, znati se prilagoditi najtežavnejšim okoliščinam, pri tem pa ostati vselej dosleden in se ne odpovedati principom in revolucionarnim pozicijam. Leninu je uspelo v obdobju stolipinske reakcije jasno opredeliti organizacijsko politiko in taktiko stranke. Šlo je za eksisten- co stranke, za njen vpliv na množice. Usodni zgodovinski trenutki so ga silili k temu, da je razvil dosleden boj proti tistim, ki so poskušali uničiti stranko. Lenin ni nikdar dvomil, da bodo boljšeвики dobili večino v socialno- demokratski stranki, ki pa mora biti stranka, ne frakcija.

Po neutrudnih Leninovih prizadevanjih so 5. januarja 1912 v Pragi sklicali šesto vse- rusko konferenco boljševikov. Lenin je na konferenci poudaril, da je treba osnovati mo- čno, strnjeno, ilegalno partijo z gibljivimi ilegalnimi celicami, povezanimi z mrežo legalnih organizacij. Na praški konferenci se je izoblikovala boljševiška frakcija v samostoj- no stranko in izvolila svoj CK, v katerega so po konferenci kooptirali še Josipa Visarionoviča-Stalina. Ta je postajal tedaj vse bolj znan kot mož iz jekla in vzor trdote, kasneje pa so postajale vedno bolj očitne njegova maščevalnost, nepreračunljivost in nezaup- ljivost.

Kljub vsem spletkam in blatenju nasprot- nikov je Lenin kalil partijo za njene bodoče zgodovinske naloge. Čutil je bližajočo se revolucijo, ki jo je napovedovalo vse več zna- menj. Dne 4. aprila 1912 je prišlo do strelja- nja delavcev v zlatem rudniku ob Leni, kar je bilo vzrok, da je revolucionarno razpolo- ženje množic prešlo v revolucionarni polet. Lenin je vse teže vodil stranko in rastoče de- lavsko gibanje iz Pariza. Dne 19. junija 1912 se je preselil v Krakov. O tem obdobju je Krupska zapisala: »Krakovsko emigrantsko obdobje ni v ničemer podobno pariškemu ali švicarskemu. Dejansko je to bila le polovič- na emigracija. V Krakovu smo živeli izključ- no za delo v Rusiji.«

V krakovskem obdobju se je Lenin osebno seznanil z Buharinom.

Lenin se je tedaj veliko ukvarjal z nacio- nalnim vprašanjem. Branil je samoodločbo narodov pred menjšeвики in predstavniki Bunda. V svojem spisu »O pravici narodov do samoodločbe« je dal precizen odgovor ru- skim menjševikom in Rozi Luxemburg na njen obsežni članek »Nacionalno vprašanje in

avtonomija«. Lenin je vprašanje samoodločbe postavljajl zgodovinsko konkretno. Platforma stranke so bile zahteve po popolni enakopravnosti vseh narodov in jezikov, po široki pokrajinski avtonomiji in zagotovitvi pravic nacionalnih manjšin. Lenin je poudarjal, da je dolžnost vseh delavcev v državi, da se združijo v enotni razredni organizaciji ne glede na svojo nacionalnost. Bil je eden izmed redkih voditeljev, ki ni nikoli opustil načela samoodločbe. Obsojal je velikoruski šovinizem, imel pa globoko razumevanje za rusko kulturo. Samo v krakovskem obdobju je Lenin napisal tudi nad 40 člankov o agrarnem vprašanju.

Iz Krakova je Lenin neutrudno spremljal vzpon delavskega gibanja, registriral in klasificiral celotno dogajanje. Likvidatorji so ironično ugotavljali, da ima Lenin za seboj samo mladino. Lenin pa je prav v tem videl prednost za svojo stranko. Revolucija in vojna sta naložili prav mladim generacijam najtežja bremena. Boljševizmu sovražne skupine niso bile sposobne, da bi se zakoreninile v delavskem gibanju. Lenin je izpeljal logičen zaključek, da bo samo v boju s temi skupinami mogoče skovati resnično socialnodemokratsko stranko Rusije.

Ko je Nemčija napovedala vojno Rusiji, so se boljševiki v Poroninu zbrali v Leninovem stanovanju in se posvetovali, kakšno stališče naj zavzamejo. Lenin je bil mnenja, da bo vojna pospešila revolucijo. Vodstvo stranke se mora zato kar najtesneje povezati z Rusijo in voditi propagando v duhu revolucionarnih perspektiv. Pet dni kasneje so Lenina aretirali, vendar so ga po posredovanju vplivnih socialnih demokratov kmalu izpustili. Viktor Adler mu je izposloval dovoljenje, da je smel zapustiti Avstrijo. Skupaj s Krupsko se je 5. septembra 1914 preselil v Bern.

Pričelo se je Leninovo zimmerwaldsko obdobje boja za tretjo internacinalo. Lenin je v medvojnih letih zrastel v pomembnega voditelja mednarodnega delavskega gibanja. Njegovi nastopi na mednarodnih konferencah socialistov so z jasno začrtano platformo želi vse večje uspehe. V Zimmerwaldu je osnoval zimmerwaldsko levico in strnil njene vrste. Z revolucionarnim optimizmom je gledal v bodočnost in trdno veroval v uspeh revolucionarne taktične linije.

Študij o ekonomiji imperializma in temeljite analize celotne svetovne podobe imperializma so Leninu omogočile, da je vrsto političnih vprašanj na novo temeljito osvetlil. Sredi znanstvenega dela je še našel dovolj časa, da se je predal pripravam na kienthalsko konferenco. Vpliv leveice se je na konferenci še okrepil. V Kienthalu so izdelali, čeprav ne v vseh točkah, dosleden akcijski

program zimmerwaldovcev. Po Leninovih izjavah je konferenca pomenila korak naprej v razcepu z desnimi socialisti.

Lenin je bil med tistimi, ki so po februarški revoluciji v Rusiji najgloblje dojeli nalogo revolucionarne socialnodemokratske stranke. V svojih člankih »Pisma od daleč« je iz Švice nakazal taktiko stranke v novih razmerah. Lenin je pisal, da revolucija še ni končana, da se morajo delavci junaško boriti in izbojevati zmago tudi v drugi etapi revolucije. Poudarjal je, da je februarska revolucija le prva stopnja revolucije, Rusija pa preživlja svojevrstno zgodovinsko stanje prehoda k drugi etapi. Kako ogromne so bile razlike med Leninom in boljševiki, ki so se takrat vrnili iz sibirskega pregnanstva! Usmeritev Pravde pod vodstvom Kameneva in Stalina je bila po njuni vrnitvi iz Sibirije povsem na bramboskih pozicijah.

Dne 3. aprila 1917 so se Lenin, Zinovjev in skupina ruskih političnih emigrantov vrnili iz Švice v zapečatenem vagonu prek Nemčije v Rusijo. Množice so navdušeno sprejele svojega voditelja, ki se je po devetih letih vrnil v domovino. Njegova vrnitev je bila za nadaljnjo usodo revolucije izrednega pomena.

Že naslednjega dne po vrnitvi v Petrograd se je Lenin udeležil posveta boljševiške frakcije v tavrški palači, na katerem je obrazložil svoja stališča. Kasneje je ta referat ponovil na skupnem zborovanju socialnih demokratov v isti stavbi. Govoril je okoli dve uri in nato povzel svoj govor v znane aprilске teze.

Govor je izzval pri menjševikih vihar ogorčenja. Vsevprek so vpili, da izkazuje Lenin veliko uslugo reakciji in da revoluciji grozi nevarnost. Razkolnikov je nekaj let kasneje zapisal: »Prihod Vladimira Iljiča je izzval popolno preusmeritev taktike naše stranke. Moramo priznati, da je pred njegovim prihodom vladala v stranki velika zmešnjava... Naloga osvojitvi oblasti je bila postavljena kot daljni ideal... Menili so, da storijo dovolj, če z nekaterimi omejitvami podpirajo provizorno vlado. Stranka ni imela avtoritativnega voditelja, ki bi jo povezal in vodil.«

Brez Lenina se ne bi nihče znašel v novem položaju. Vsi so bili ujetniki starih formul. Po Leninovih ocenah pa bi, če bi se omejili samo na geslo demokratične diktature, dejansko prešli k malomeščanstvu.

Šele čez nekaj časa je stranka dojela zgodovinski pomen aprilskih tez. Leninovo geslo v tem času je bilo prepričevanje. Izjavil je: »Prosvetljevanje je najtežja naloga za stranko, ki je bila do včeraj ilegalna...«. Lenin je položaj vselej presojal realistično.

Ugotavljal je, da proletarska stranka ne more storiti večje napake od tiste, da gradi svojo taktiko na subjektivnih željah.

Kaj je Leninu omogočilo, da je preusmeril stranko na nove tirnice že v nekaj tednih? Primarno sta bila tu odločilna Leninova osebna kvaliteta voditelja in objektivni revolucionarni položaj. Lenin ni bil močan samo zato, ker je poznal zakone razrednega boja, ampak tudi zato, ker je znal pravilno prisluhniti živemu gibanju množic. Odločno je bil prepričan, da bodo delavci, ki so podpirali ilegalno stranko, pripravljeni izkoristiti revolucionarne perspektive. Množice so bile bolj revolucionarne kot mnogi stari boljševiki, ki so se oklepali starih formul. Leninu je uspelo s sorazmerno majhnimi izgubami obrniti krmilo stranke in jo usposobiti za nove revolucionarne podvige.

Oktobrska revolucija in priprave nanjo so bile Leninovo delo. Mnogi sodobniki priznavajo nemajhne organizacijske zasluge za uredničenje Leninovih strateških konceptov Trockemu in številnim Leninovim ožjim sodelavcem, ki so kasneje postali žrtve Stalinovih čistk v času terorja Jagode, Ježeva in Berije, razvpitih Stalinovih komisarjev za notranje zadeve. Leninu je vselej uspelo pridobiti stranko za svojo strategijo in jo povesti v boj. Velikopotezno je prešel konflikt z Zinovjevim in Kamenovom ter jima zaupal pomembna mesta, ne da bi jima kdajkoli očital omahovanje v revoluciji. Podobno je bilo s Trockim. Za Lenina je bil dolgoletni boj s Trockim končan v trenutku, ko je Trocki začel izvajati njegovo politiko.

Leninov organizacijski genij se je zlasti izkazal v oktobrski revoluciji in pri izgradnji sovjetske države. Kot predsednik sveta ljudskih komisarjev je vodil neposredno organizacijo centralnega aparata sovjetske države in graditev organov sovjetske oblasti. Na vsa vprašanja gospodarskega, političnega, administrativnega in kulturnega življenja je odgovarjal z odloki. Pri tem ga ni vodila strast po birokratskem uradovanju, temveč težnja, da program stranke pojasni v vladnem jeziku. Globoko je veroval v ustvarjalno silo ljudskih množic, s katerimi je bil tesno povezan. »Živa ustvarjalna dejavnost množic,« je zapisal, »mora biti glavni dejavnik novega javnega življenja.« Stranka je v Leninovem obdobju usmerjala revolucionarno energijo in ustvarjalno dejavnost množic v tirnice za graditev sovjetske države, Iljič pa je znal spodbuditi aktivnost množic in jim postavljati konkretne cilje.

Prvi meseci po zmagi oktobrske revolucije so dokazali, kakšne neizčrpne sile in revolucionarna energija so nakopičene v ljudstvu, ki se je osvobodilo pritiska veleposestnikov

in kapitalistov. Oktobrska revolucija je prebudila milijone ljudi k zavestni zgodovinski tvorni dejavnosti in sprostila njihove ustvarjalne sile.

Pred mlado sovjetsko državo je stala izredno težka naloga, da čimprej konča vojno. Tistih, ki so v inozemstvu verovali v moč sovjetov, ni bilo veliko. Položaj boljševikov je bil nedvomno težak, vendar pa niso mogli sprejeti miru pod kakršnimikoli pogoji, ker bi s tem prepustili pobudo desnim socialnim revolucionarjem in menjševikom, ali pa bi ogrozila sovjetsko oblast meščansko-monarhistična reakcija. Na svojih mejah so ostali brez moči, ker je vse več vojakov zapuščalo fronto, da ne bi izgubili deleža pri delitvi zemlje.

Lenin je bil ponovno prvi, ki je spoznal, da čas za revolucijo v Srednji Evropi še ni zrel. Njegovo stališče je bilo jasno: treba je ubraniti revolucijo z vsemi sredstvi in sprejeti pogoje diktiranega miru. Četudi je bila resnica trpka, se Lenin ni predajal iluzijam. Na brestlitovski problem je gledal povsem konkretno: »Aneksionistični mir je sicer izredno težka stvar, toda ali smo sposobni voditi vojno?« Mnoge partijske funkcionarje so zapeljale revolucionarno zveneče besede in so zahtevali, da je treba Nemčiji napovedati vojno. Buharin in njegovi pristaši so trdili, da nemške čete niso več sposobne za ofenzivo in da bo v Nemčiji v najkrajšem času prišlo do revolucije. Položaj v stranki se je spet zaostрил. Lenin je moral z velikim potrpljenjem dokazovati partijskim kadrom, da je treba hude mirovne pogoje sprejeti.

V obdobju intervencije antante je Lenin vodil obrambo dežele proti notranjim in zunanjim sovražnikom. Pričel se je boj za obstoj sovjetske oblasti. Pri obrambi dežele je imel velike zasluge Trocki, ki je mnogo pripomogel k organizaciji milijonske Rdeče armade. Lenin sam je v tem obdobju opravil gigantsko delo pri izgradnji socialistične države. Napisal je na desetine brošur, odlokov, navodil, referatov itd. Vodil je stranko mimo čeri razcepa v obdobju živih sindikalnih diskusij in branil demokratični centralizem v boju z opozicijo. Dal je pobudo za novo ekonomsko politiko.

Ogromno delo je od Lenina terjala Komunistična internacionala. Njegov boj proti imperializmu, desnim socialistom in centristom je dosegel z ustanovitvijo te revolucionarne mednarodne organizacije višek. Glavna gonilna sila nove internacionale so bili od prvega dne obstanka Lenin, njegovi najbližji sodelavci in oktobrska revolucija. Lenin je bil tisti, ki je na četrtem kongresu kominternе opozoril na čezmerno rusifikacijo tretje internacionale.

Nekaj mesecev pred smrtjo je pripravljaval korenite reforme upravnega aparata. Ko je bil prikovan na posteljo, je v zadnjih tednih decembra leta 1922 diktiral več pomembnih dokumentov. V treh člankih je kritično opozarjal na problem birokracije. Birokratizma Lenin ni pojmoval kot uradniško malomarnost in brezdušnost, temveč kot posledico družbenih odnosov, ki izvirajo iz podedovane zaostalosti. V svojih zadnjih člankih je ugotavljal kako težko je uresničiti socialistični program v ruskih razmerah gospodarske in kulturne zaostalosti. Obžaloval je, da nadzorni organi za boj proti birokratizmu, ki jih je vodil Stalin, niso izpolnili svojih nalog.

Lenin ni nikdar skušal uveljavljati svoje osebne avtoritete z nasiljem. Nikdar ni bil sekretar stranke, ampak le član politbiroja, tako kot drugi. Dosledno je izvajal strankin statut. Nenehno je svaril člane vodilnih strankinih organov, naj ne zlorablajo oblasti v obdobjih med posameznimi kongresi. Za časa Leninovega življenja so se strankini

kongresi in plenarna zasedanja centralnega komiteja redno vršili. Lenin se je pogosto zavzemal, da bi postal najvišja odločilna instanca v stranki centralni komite, ne pa politični biro ali sekretariat. Konflikte v stranki je reševal s svojo avtoriteto. Na oponente v stranki ni gledal kot na svoje osebne sovražnike, ampak kot na politične nasprotnike in poskušal stranko odtegniti njihovemu vplivu. Teror kot sredstvo za obvladovanje notranjepartijskih razlik v mišljenju mu je bil povsem tuj. Res je, da Lenin ni odobral frakcij, bil pa je do njih tolerant. Lenin je ustvaril revolucionarno, živo stranko, preizkušeno v boju in prežeto z ideali demokratičnega centralizma.

Dediči Leninovega duhovnega bogastva so postali milijoni ljudi. Daleč od deformacij, ki jih je doživel leninizem v obdobju »kulta Stalinove osebnosti«, iščemo v novih pogojih izgradnje samoupravne družbe svojo socialistično perspektivo, pri čemer ostajamo zvesti izročilom Leninovega idejnega bogastva.

